

ISSN 2249-510X

A Peer Reviewed and Refereed Journal of

Kashmiri Literature and Language

Department of Kashmiri

University of Kashmir

کاشرِ تقید کہ حوالہ کیشہ معرضات

شفقت الطاف

تلخیص:

کاشر ہن چھ صد یو پڑھ زندگی ہند ہن مظہر نہ صنس تے حارس درمیان تفریق ک
شوارہ دمٹ۔ تھوکری اتح سلسلہ مزکیشہ واضح تے غار واضح اصول تے قاعدہ متعین تے یہے
بنپہ بندی چھے سانہ جمالیاتی قوڑ ہنز نمایندگی کران حسن
وچھ پر کھائی چھ دراصل جمالیات ناو۔ سیلہ گنہ فن پارچ مولہ ون جمالیاتی شاخہ پڑھ کرنے
آسہ یوان ڈپ زیو یو ہے گو ”ادبی تقید“۔ ادبی تقید ہیکہ موضوعی تے استھ تے معروضی
تے۔ موضوعی ادبی تقید ک اظہار چھ تاثر آتی تقید چہ لوچہ گندھ یوان۔ سیلہ زن معروضی
تقید فن پار کہ تجویہ ستر برآمد کرنے آمتن مسلم ستر واٹھ چھ۔ کاشر یواں اس جمالیاتی
تجویہ زاسن دھ تھک ادبی میڑ بد کڈی متر یم فن پارچ تجویاتی عملہ ہند تکمپس مژنہایت
کارگر مانہ آیہ۔ ”دھونہ“ تے ”رس“ ہیوک جمالیاتی نظریہ چھ سانہ ادبی تقید کر ز بڈی ادبی
کارنامہ یوسائیں فن پارن ہند ک شعری تے جمالیاتی اقدار نئی کڈی۔ لہذا چھ یہ دُن غار
مُناسب ز کاشر ہن کیا ہجھنے تقید کس ماؤں مز پُن کانہہ منفرد نظریاتی سرمایہ آیہ تے

اوسمت۔ وونڈ گولسانی خلیج کنڑ ہمیکر نے قدیم کا شرہن ہندو میم جمالیاتی تے تقیدی تصورات

آسہ تام منتقل سپد تھے۔ مل دید تے شیخ العالمس علاء چھ سانین اسراری تے صوفی شاعر ان ہندو س
کامس مفرغتہ امہ روایت ہندو پر توئیز تھے ٹاکا۔ امہ سمجھ شاعری ہنز قدر سنجی چھے پڑھنے پاٹھ کو
توت تام ناممکن یوں تام نے آسہ پرانین ہندو شعری تے ادبی جمالیاتک سروں مطالعہ آسہ۔

کلیدی الفاظ: مظہر، جمالیاتی، قواز، ادبی تقید، لسانی خلیج، تقیدی تصورات

”ہمکال کا شر تقدیم کتھ و نو؟“ اکثر ادبی مورخ چھ بیتھ کتھ پاٹھ متفق زیں ادبی منظر نامہ آسہ
و ہمه صدی ہندڑو رمہ دہلہ پتھ دید مان چھ سہ سورے چھ همکال۔ لہذا اونو یہ کتھ صاف پاٹھ کا شر ادبی
تقید پیو و عصری دور میزے تھے۔ عبدالاحد آزاد چھ کا شر شاعری ہند گود نیک معززتہ معتبر نقاد تکیا ز
تھندک دسکر پانناویہ آئتم جمالیاتی کیو ادبی نکتہ چھ بسان ازتی نوکری تے سادردار۔ یہ چھ پاڑھ ز کا شر
شاعری ہنز مولہ آنکوئہ مژریکن خاص نوکتن ہنز شاندہی تھی کری از یک تام تھے ہیوک نے تموز شہ سون کا نہہ
ادبی نقاد دلیتھ۔ ہرگاہ آزادس زندگی وفا کر ہایاں ہندکر مائی حالات کڈڑی آسہ ہن نے یاں کا نہہ سیاسی ڈ
وکھ آسہ ہامکن چھ ز کا شر ادبی تقید ج صورت ما آسہ ہاتیلہ بدل۔ آزادس پیٹھ از یک تام یم تھے تقیدی
کتاب تھے مقالہ لکھنے آیہ تھے بنیہ اکہ نتھے بیہیہ رنگو کا شریک تقیدی ادب پھانپھلا و نکر موجب۔ میانہ یہیہ
محضر مقالک مدد عاچھنے ہرگز تمن کٹھ کڈڑی۔ تقید کہ حوالہ یتھ و نیک تام کا شریک پاٹھ لکھنے آ تو موکری کا شر
یکو ادب پارتھ فن پار پمولوئکو، پر کھاؤکو تے ویڑھنا و نکر معیار متعین۔ تقید کہ ناویتہ کا شریک پاٹھ کو چھپان چھ
یہیہیک پیشتر حصہ ہیکہ تذکرأتی، خود پسند، یک طرف تے جانبدار استھ مگر امہ ستر پیٹھ تھم تھن تقیدی کتابن تھے
مضموں نے ہنز افادیہ پیٹھ کا نہہ تھے منفی اثریم کا شر ادبی تقید کس و تھ و اشرس مژر ملپہ پچھے ہنز حیثیت تھا و ان
چھ۔ یمن مذکور تھن تقیدی کتابن تھے مقالن اندر چھ تعصب تھ طرف داری اوک پورتا و تھن پارکن

متن مژگپتھ خیالج تے تجربج معنیاتی یا تصریحتی تکشیریت ترکلنج کامیاب کوشش کرنے آہم - یہ پیچہ
مانن زیکوساروے کو رسوں تقید پڑھنے تے پوٹھنے موکھ و تھہ ہموار۔ سائز تقریباً ساری تقید نگار رو دی
تخلقی ادیس زاسن دس لرلاؤ رئویں تے پرانس ادیس تجزیہ تے مولے آنکون کران - حق چھی یہ زکینہ مخصوص
فن پارس متعلق ہیکن تہندی نظری، طور طریقہ تے رویہ منفرد استھ مگر یہ ریڈ یوتھ دیکھن شافتی ادارن
اندر پنځ تقدیمی مضمون اکھاکس رو برو پران تنجہ دزاویہ زکاشر ادیکن مختلف فن پارن پڑھ و تھو مرفید
بحث - شفیع شوق لیکھو ل دید تے شیخ العالمس پڑھ تقدیمی مضمون یہیہ کس رو عملس مژ رحمان رائیں تے
یوسف ٹینگن یکن دون اهم شاعر ان ہندس فنی کمالس پڑھ مضمون لیکھنے یئے - "کھوٹ" چھے سائلس ادبی
تقید کس تو ارکس مژ تقدیمی مقالن پھر سو گوڈ تنجہ سو مبرن یتھ اندر ادنج ماہیت ویژہناوس علاو پرانہ
تے عصری کاشر شاعری ہند سنجیدگی سان استحسان کرنے آو - شفیع شوق تے ناظر کو لگانگیہ امه کتابہ ہند شایع
سپد نے ستر پتھ محترک زاکہ اشاعت پتھے صرف اکہ ڈھرک ترا وک یہود شوے نقادو "زبان تے ادب" تے
"کتاب" ناوچہ تقدیمی کتابہ بلتریپ بazar۔ یہم تقدیمی مجموعہ برٹھہ کن یہیہ سنتی لوگ کاشرس تقدیس
فروغ - ابتدائی دورکن سائین نقادن اوس یتھے گن تال میل - کائنس نقاد سند تقدیمی نظریہ ہنکیہ نہ ہتھی
استھ - قاری کوتاه تھ حساس، زیرک تے ترک آسہ مگر تھ گر تھ تھ آسہ نے تسد تجزیہ متن (Text) کھوتے
تحود - البتھ چھ تقدیمی ادب سہ و احد و سیلے یں کانہہم لیکھنے پرنس تے امچہ اصلیہ تام و اتنے خاطر تادیپ
کران چھ - یتھ کتابہ پڑھ یا تخلقہ پڑھ یو تاہ تھ ڈور تقدیمی مواد دستیاب آسہ تیو تاہ پھانپھله اتھ متعلق
پرن والو سند سوچ - یہ پیچہ مانن زیساری تقدیمی نظریات چھ پرک تکیا ز تم چھ فن پار مژ دے درآمد کردن
پہوان - فکر پھر آزادی چھ تخلیق کارتے نقاد پسند خاطر لازمی - فکر کن پھر تکشیریت چھے اعلی ادب تے تقدیمی
نظریات عملیہ مژانان - اکسی فن پارس متعلق متصادرایہ ستر چھ قاری امه کس تجربس سہل پاٹھو ائزو مژو
گر تھ ہبکان - یہ چھنے ضروری نہ تقدیم آسہ ادب پارس متعلق پرن والو سائز کھن معقول

جواب۔ کاٹرس تقیدیں گڑھہ لا زمِ تقید گڑھن تیلے ہیکیہ سون تقید صحیح سمن مژ کا ڈکٹھ فن پار یو تاہ
تہ فنی لحاظ پر قوت تہ اثر دار آسہ تیو تے آسہ تمیک تقید تہ ہمہ جہت تہ بیسار پاسل۔ تقیدی نظریہن ہئز
کشت چھے ادبی فن پارن ہئز مولہ ون موکھ سبھا ہفاید مند۔ تقیدی نظریات چھپنکی تکیا زتم چھ فن پار
مژے وو پداونہ یوان تہ یتھ کنچھنہ فن پار تہ اپنکی تکیا زتقیدی نظریات چھ تمن پنکی ثابت کران۔

کیثن ہند ون چھ ز کا شرین ادبی نقادن چھ ترییہ و تہ گمہ۔ اکھ گیہ تم یم مُقامی ادبی
روایشن تہ قدرن ہئز پاسداری پن ایمان زانان چھ۔
دویم گیہ تم یم تقیدی مژ مشرقی مفرؤ ضاتن تہ نظریاتن ہندس ہانکلمہ ولنے آمتر چھ تہ تریم گیہ تم یم مغربی
تقید کیو اصولو یتھ حدس تام آوراؤ امتر چھ زتم چھ پر تھ معالمس مژے یوت پیانہ ورتاوان۔ یہ نخہ
بندی کرن والین گڑھ یہ کتھ فکر ترذی زادب چھ ادب ہرگاہ سہ مغربی اسکن یا مشرقی۔ یہ چھا ممکن ز
دنیا ہس مژ آسہ کا نہہ جاے یتھ فن پار آسہ تہ تقیدی نظریات آس نہ کیتھہ۔ مئذ تو ییلہ تکلو لوکھ
کتھہ ہمکن فن پارن ہند قدر و قمت تہ وجود شا بھ کر تھ؟ تم کتھہ ہمکن ون تھ زفن پار چھ وسکیا کھسکی پا یہ
؟ ییلہ فنکار گنہ مخصوص شکلہ مژ ہی ہاون بلس کام ہوان چھ تھز اتح باوڑ چھے تقیدی چ کار گذاری
اطمنان بخشان تہ پرکشش بناؤ تھہ ہبکان۔ سہل پاٹھو ونہ پہ یہ زسانہ گھم شا عری مژ چھ سا شن نما یند
صو فی شا عری ہند نما یند کلامے یوت یس پنخ پاٹھو پنخ کشپ، جذبہ تہ احساس کنی عوامس مژ سبھا
مقبول سپ۔ تہند فنی تہ ادبی کمال ژانز تھے دیٹ لوکمن تھو دسماجی مقام۔ ای مارہ مته بناوکھ تمن استان
۔ کا نسہ گونما تھ سُد سماجی مرتبہ چھ شا عری سند کلاچ معنویت درشاوان۔

یتھ مژ چھنہ کا نہہ عاب ہرگاہ سائز ادبی نقادن پارن ہئز قدر سنجی کرنے موکھ قدمی مشرقی تقید کر تہ
شعر یا تکلو پیانہ ورتاوان چھ، یمن مژ فصاحت، بلاغت، علم صنایع، علم بدائع، علم بیان، علم عروض تہ علم

قافیہ ہیوڑ عنصر شامل چھ یتھ مژزتہ پھنپھنے کا نہہ نو تھ، یو دوے تم اتحہ ستر مغربی تنقید کین تمن سارے نے نظر بین تھے تصوراتن فن پارچہ تجزیائی عملہ مژز درتاوس انن تھے یم ارسطوہس پٹھ جاک دریدا ہس تام عالمی تنقید کراڑھبین حصہ نیئے مثلن کلاسکی تنقید، نو و تنقید، ہیت پسندی، آرکٹپل تنقید، مارکسی تنقید، فیمنیست تنقید، ساختیات، پس ساختیات تھے روشنکیل بیت۔ یتھے کنچھ مُقاومی جمالیائی روایشن ہند استفادہ تھے سائنس ادبی تنقید کہ بقا خاطر سٹھنے ضروری۔ تنقید چھڑکہ اکھ علمی ڈسکورس یتھ اندر کا نہہ حتمی پتچہ اخذ کردن ناممکن چھ۔ تنقیدی بحث مژز چھے تو سمع گنجائش ہروی موجودتے یو ہے بحث چھ فن پارچہ حیائی موکھ سٹھنے پھرؤس۔ مگر یہ تنقیدی بحث گوہ ہنپہ گنہ رنگہ تھے تخلیق در تخلیق باسُن۔ پڑھ خالق ہیکیہ نے نقاد اس تھے پڑھ نقاد ہیکیہ نے خالق اس تھے۔ تنقید چھ ادبی متنک (Literary Text) ٹانوی حصہ۔ سائز نقاد یؤت جلد گنہ فن پارس متعلق مُضا درایہ و ملاؤ تھہ ہمکین تیؤت جلد چھ ہمکین پرن والک اتحافن پارس مژر گپتھ انہارن تام وال تھ انفرادی رایہ قائم گرتھ۔ سائین ادبی نقادن چھ مختلف چلینج بختھ۔ کا شرس ادب چھے صحت مند تنقید چ ضرور تھ یُس پزے فن پارس مولناوںس تھے ادبی متن پنس مژر سائین پرن والین رہبری گرتھ ہیکیہ۔ اسہ نفعہ چھ قدیم شاعری ہنر مثال بر و نہہ کنہ۔ یہ شاعری چھے تحریری دستاویز موجود نہ آسے کنے آسے تام سینے ہے سینے واڑ مژر۔ زبان روایشن ہندو ڈسرا سے تام منتقل سپریم تخلیقی متن (Creative Texts) چھ واریکس حدس تام ڈنہ تھے مشکوک، بہ برو سہ تھے غار مُستند باسان۔ امہ غلط بیانی (Distortion) کنچھ سائین واریا ہن شاعر ان ہند کلامہ اکس بیس ستر منسوب کرنے یوان۔ للہ واکھن تھے شیخہ شرکین چھ پانہ والی اڈرن گاہم۔ یتے یؤت نہ کیٹھہ جبے خاتون تھے ارٹھ مالہ ہندو باتھ چھ مختلف شاعر ان ہند س کھاتس تراونے یوان۔ تعجب چھ پہ زکینہ و نقادو

تُل لِل دید، حبہ خاتون تے اُرخہ مالہ ہندس آسنس متعلق تے سوال۔ وٹکسٹین (Wittgenstein) پسند کوئی کنٹ مور برٹرند رسلن (Bertrand Russel) مسلم ہنزِر کی کنٹ فلسفہ نشہ نکھ۔ مطلب خارجی دُلی یہک اوس نے دوڑ کا نہہ تیتح مسلہ پتھ کن رو دمٹ یتح برٹرند رسل ڈل دیہ ہا۔ بقولِ شخص الرحمان فاروقی اردوہس مژہ چھ مسلہ مسائلن ہنزِر کثرت تھے زیم انزراونہ کہ خوفہ چھ نقادِ ذریحتہ۔ بوڑتو یہے عنقر چھے کاشرس تقیدس تھے گمہ۔ وغیرہ تھے ہیوک نے اسہ لل دید تے شیخ العالم پسند کلامک متی پھیر انزرا وتح۔ وغیرہ تھے چھ اسکی گریسن، برنسیٹ، مہا اوپاے مکندرام شاستری یارچڑا ڈیمپل پسند ہن و نہن پیٹھے بروسہ کران۔ پزر چھ یہ زتموچھ لل دید ہندس کلامس ستر دویکن شاعر ان ہند کلام رل کو رمٹ۔ تہند کلامہ مژرو و پران ہند شعر نہر کلڈ پچ آپہ نے ونیک تام تھے کا نہہ سنجید کوشش کرنہ یا ریشن نامن تے نور نامن مژریں لل دید ہند کلامہ شیخ العالم پسند ناول بکھنہ آمٹ چھ تھتھ تھے چھنہ آسی ونیک تام سنتھ ہمکیو متر۔ یہ سورے چھنا سائین محققن تے نقادان ہنزِر غفلت شعاعری تے تسابل پسندی ہند نون تے ٹاکار ثبوت۔ یہ تشویشاک صورت حال نظرِ تل تھاؤ وتح ماپن اسہ حبہ خوتون، اُرخہ مال تے رسول میرس علاء کینہن صوفی شاعر ان ہنزِر شاعری بیاضہ معابر تو اریخی شہادڑ، سنجید تقیدی معیار تھے متند تحقیقی میڑ ورتاوس اُنتحہ نو سپر ترتیب دنے۔ اکہ پاسہ پُھ اسہ دکھ ز سائین پڑائین ہنزِر غفلت تھے سر کاری عدم تو جھی کنٹ چھ سون قدیم کالک منظوم ادب داریا ہس حدس تام ضایہ گوئمٹ مگر پیپہ پاسہ کو رسانو بزرگ ادیبو، نقادو تھے کاشر ادیب کوٹھ کر درو گامہ گوم پھیر تھے قلمی نخن تے زبانہ روایشن ہنزِر بیاڑ پیٹھ پڑائین راؤ دیعتین گونماتن ہند کحالات بد۔ اسہ چھ تھم تھے داریا ہب اتحہ یہند کھالق زمانچہ ناپُرسانی کنٹ بدس چھنہ۔ ستم ظریفی چھنے یہ زاسہ ترأور یم

لُکمِ باتن ہندس کھاتس۔ پر رچھ پے زیمن باتن مژر چھ امہ وقت کم لکن لکن ہنزہ زندگی ہندو دوکھ، کرب، احساس تے تکریبے باونگ بُر موجود۔ یکن باتن ہند جمالیاتی حُسن، اجتماعی ڪفیت، نبرل آهنگ، مد مائی لے تے شخصی تجربہ کرنے ہمکن نہ یم اجتماعی ذہنگ پا داوار استھ تے امہ قسمچہ شاعری پڑھ پیچہ از کال کم نوجوان مختفن تے نقادان دُبار سوچن۔ سامن صوفی شاعر ان ہند کلام په چھ خیالن تے جذب ہنزہ زبر مصوری کرن دنیاچہ بلند ترین شاعری مژر گنرنس لا یق۔ شاید چھے امہ کھوتے بد کتھ پے زاتھ شاعری مژر چھ فطرت یا عُصری کا بینات تے انسان، وحدت تے کثرت تیھ پاٹھر اڈراونہ آئٹر زیہند باہمی رشتہ چھ اڑھین تے ناقابل تسلیخ بیو مُت۔ زندگی مکمل تے ناقابل تقسیم اکائی مانن اوس سامن اسراری شاعر ان ہند عقید۔ سانپولو لہ شاعرو چھے بُرآ ڈھنڈس اڑھن رشنس مژرفطري حسنس مائے برنس ستراسترا انسان ہند ہن دأ غلی احسان و آرداتن، دوکھن داد ہن، امارن تے حاکم ناتن تخلیقی زو دڑھ۔ انسانی زندگی ہنزہ پر یم لیلا پے سترا تعاق تھاون وا جھن یکن حاکم ناتن تے کھیڑن ہنزہ نبرل لسانی باو تھکاری ہیکھے نہ زانہہ مشراؤ نہ یا نساونہ یتھ۔ سانپولکھارو کر نہ زانہہ پنہ قدر لیتے مونجہ۔ از کم سامن لکھار ہن تے نقادان پزن نہ مقامی روایتہ قدر مشرآ و تھ نو زمانچ آواز قبول کر ڈ۔ عالمیکس یتھ پس مژر پنہ سامن فنا کارن تے نقادان پنہ ہے تھند پس بُتھ پھیر گوھن۔ پر تھ خطس مژر یم تھ لکھ و پر ہنزہ کتھن پڑھ تعصب کرن لکن ناز کران چھ تھند ک مؤل چھ قومی زندگی نشہ ناپید گوھان۔ اس ک چھ من لکھار ہن خوش آوے کران یم موقع، موضوع تے ہیت رنگ نو ہن تجربن زامیں دوان چھ مگرامیک معنی گو و نہ ز تم کیا ہیں مقامی روایشن ہند استفادہ نشہ پوت۔ اسہ سارے لکھار ہن پر پنہن پیش رون ہند احساس مند آسنگ اقرار پر تھ سو تھر س پڑھ کر ڈ۔

پنہ زمانکہ فضانشہ ہیکلہ نے کاٹھہ لکھاری لو ب رو زتھ۔ یزھ ہشہ کوششہ چھ کے پہن تھ کھسان تے یزھ کوششہ چھے پنہ پاٹھر اوسط درجہ کبین لکھاریں تے نقادن مژن خود اعتمادی ہٹھرو پڑھے ہاوان۔ ڈکر فنکار تے نقاد چھ پنہ سماج کس اثرس تلے ارتقا پر آؤ تھہ ہبکان تے اُتھر ارتقائی عملہ مژن چھ تمن پنہن ہمعصر فنکارن تے نقادن ستر تخلیقی کو تقدیدی سو تھرس پڑھ مقابله کریں پہوان۔ ووں ہرگاہ عالمی سو تھرس پڑھ و چھوتیلہ چھ بعضے اکہ قومکس یا زبانہ ہندس فن پارس فکر تے تحریہ کرنی پئیہ، قومہ یا زبانہ ہندس فن پارس ستر اڈرن ہبکان اُستھ۔ اُتھر اڈرن مژن چھے سانہن وار بہن فن پارن ہنز عظمت اُتھ۔ امہ قسمہ کبین فن پارن ہنز مولہ اُنکون کرنے و زیب سانہن ادبی نقادن متھ بین متنیت (Inter-texuality) طریقہ کارپاہ ناؤن مگرامہ خاطر چھ لازمی زسانین نقادن گٹھ عالمی ادیک سرون مطالعہ آسں۔ تم گٹھن نہایت کاری گری تے بصیرتے سان یکن فن درمیان مشترکہ ہسن تے قدر بدھکن کلدتھ۔ عالمی فن پارن ہٹھ فکری، تاریخی تے عقیدتی مطابقت ٹھاڑنے چھنے گفت کتھ۔ امہ موکھ گٹھ اکس نقادس وسیع علم آسنس ستر ستر عالمی ادبے کبین آفاقی قدرن پیٹھ نظر سرذ آسٹر۔ مثالیہ کرنیہ تون مجورذ ”گریسو کور،“ نظم۔ یہ نظم چھے ظاہر پاٹھر انسان سند رغبت تے رہ جان، نیبری جوش، ترنگ تے سوز و گد از ہوئی حارت الگیز تد بیر اُتھ راوان۔ شاعر چھ گریسو کور پنہ تخلیقی قابلیہ ستر موضوعی سو تھر ہیو رکھا لٹھ ہحسنے چیو زیڑو ستر گاشہ سری کران۔ ہو بہو چھ یو ہے تحریہ و ارڈز و رتھن (Wordsworth) سولٹری رپر (The Solitary Reaper) تے رابندر ناتھ ٹیکورن ”کرشنہ کلی،“ ناوچین نظم من مژن کو رمٹ۔ یم تریشوے شاعر چھا کے آئے زندگی ستر منسوب پچیدتے وردار کیفیر پنہ نیومقایمی

تجر بونکر موزون باوژ منز کامیاب گھتر۔ یہم تریشوے کور پھنے بُنیادی طورا کی گلداںکر ترے
منفر گولاب۔ یمن تریشوے کورین ہند قبیلہ پُھنے گئے۔ یمن تریشوے نظمن پھنے پانہ و آن فکری تے
جذبائی مماثلت۔ یہ شاعری چھنے جغرافیا سو تھر ڈنھ سارے کالن پڑھقدار۔ لہذا چھنے تریشوے نظمن
منز آفاق گیری ہندک مارک مندر عصرتے سلسلاہ اتحہ یوان:

سولٹری رپر	گریس کور	کرشنے کلی
Alone she cuts ,and binds the grain	مانیا پرس کھنس پیچے	حیبہ بکر آپ پھنے پشمہ برک برک یے
and sings a malancholy strain;	ڈچھے تاس کا ج کور سو ملکو ہرنہ پشمہ غیر تھنچے دلاؤ رک یے	سو کرو پر بن
O listen! for the vale profound	شرمہ چاہہ خرو تعریف کرے	تس اوں پر بانہ کا نغمہ
is overflowing with the sound.	گریس کور ناز نین سوندرکرے	کاج آستن اتنے کیاہ گوہ
	دجھے پیچھو جھکھ تو دل دھر کرے	نے ڈچھس سو ملکو ہرنہ پشمہ
	لو لوکران لو رکے	
	نی ماو سے ڈھر کر کرے	
	گریس کور ناز نین سوندرکرے	

یتھے کنر چھنے عبدالاحد آزاد نظم ”دری یا“، نظمہ الفراؤنس (Alfred Tennyson) سپنر
دی بروک ”The Brook“، نظمہ ستر شعوری مماثلت۔ دوشونے نظمن منز پُھنے یکسان پاٹھر ”دری یا“،
پنہنہ تمثیلی باوژ کنر انسانی زندگیہ پڑھ علامت بنتھ برو نہہ گن یوان۔ ”دری یا“، ”چھکھ کھم عالمی ادب منز
انسان سند فطرتچ اکھ پڑی مثال۔ انسانی فطرت تے چھنے آب رواںکو پاٹھر ساری سُن و گن کاستھ ابدی
سودرس منز راونچے بانبر منز۔

کا شریں نقادن، ادبی تنظیمیں، تعلیمی، ثقافتی تہ تربیتی ادارن ہند کے سر ہرگاہ کا شرس تنقیدس و نیک تام سبھاہ و وچھ بولوگ مگر تھے کرتھتھے چھ پر تخلیقی ادب مقابله و نہ واریاہ پتھ۔ فکشنل ادب مولناوس کن زن چھنے و نہ سانین نقادن طونے پیوان۔ سانہ زبانہ تہ ادیک مستقبل چھ سائز و تھ و نہ قلمکار۔ سائز بزرگ ادیب چھ بقول شفیع شوق وضع دار پڑھریم اکہ اکہ رخصت ہیوان چھ۔ سانین ووستادا دبین تہ نقادن اوں عالمی ادیک سخپ مطالعے۔ از کے سائز نوجوان قلمکار چھ شاعری نسبت تنقیدس کے پہن مازان۔ تخلیقی ادیک پاٹھر چھ تنقیدتہ وسیع علم تہ مطالعے منگان۔ کا شر تنقید مالدار تہ بختوار بناو نہ موکھ پر سانین نوجوان لکھارین برونهہ گن ہیں۔ سانین سارنے ثقافتی، تہذبی تہ لسانی ادارن تہ تنظیمیں پڑھ چھ پر زمہ دا ری زِ تم پاٹھ ناوں تیتھ کا نہہ کارگر طریقہ یتھ زن سانین و تھو نین تہ نوجوان قلمکارن تنقیدس گن سودلہ مآل پھیر۔ پوتھ و نہ پر یہنے کتھ زِ تنقیدی زبان گٹھ غاڑ ضروری جذباتیت تہ النکارو نشہ پچھ آسٹر تکیاز غار مُہم لسانی ورتاؤے چھ تجھیہ تہ تفہیم کارگر پاٹھر عملاوں ممکن بناؤان۔ لفظن ترکیبن تہ جملن ہند استعمالہ وز گٹھ حقیقت پسندی، ایمان دا ری تہ بے باکی ہند پوئر ہر حالہ ڈنجھ روزان۔

کتابیات

- (۱) منورناجی، شوق شفیع، کا شر ادیک توارنخ، شعبہ کشمیری، کشمیر یورٹی آف کشمیر سرینگر ۲۰۲۰۔
- (۲) رائی رحمن، کھوٹ، بھ۔ کے۔ آفسٹ پر نظرز، دہلی ۱۹۷۹۔
- (۳) شوق شفیع، زبان تہ ادب، مصنف: سرینگر ۱۹۸۰۔
- (۴) رشید محرود، انڈین پرنٹنگ پرس، سرینگر، ۱۹۹۸۔
- (۵) کشمیری حامدی، جد پدا شرشا عری، شعبہ کشمیری، کشمیر یورٹی سرینگر،
- (۶) جمیل جابی، ڈاکٹر، نی تنقید، ایکو پیشنسن پیلسنگ ہاؤس دہلی، ۲۰۰۳،
- (۷) فاروقی شمس الرحمن، شعرشور انگلیز (جلد چہارم)، ترقی اردو پیورو دہلی، ۱۹۹۲۔

(۸) گوپی چندرانگ، ڈاکٹر، ساختیات، پس ساختیات اور مشرقی شعريات، قومي کنسل برائے فروغ اردو زبان نئي دہلي، ۲۰۰۲ء۔

(9) Robertcon Davis, Contemporary Literary Criticism, New York, Lougman, 1989.

(10) Hudson William Henry, An introduction to the Study of Literature (reprinted New Delhi: Kalyani publishers 1998 p.266.

(11) Emerson R W. "Shakespeare: or the poet", appeared in "English critical Essays 19th Century ", edited by Edmund D .Jones (reprinted surjeet publications 1992) P. 458.

(12) Barry Peter, Beginning Theory(Third edition) Printed and bounded by Raj Press, New Delhi ,2014.